

УДК 159.9.072:316.624

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-1030-1039](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-1030-1039)

Пасько Ольга Миколаївна доктор юридичних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-9555-1101>

Дерев'янка Вікторія Дмитрівна студент 2 курсу заочної форми навчання, освітній рівень «Магістр», спеціальність 053 «Психологія» Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Одеса

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕСТРУКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ ІЗОЛЯЦІЇ

Анотація. Пенітенціарна система є одним із ключових елементів механізму кримінальної юстиції, покликаним забезпечувати виконання судових рішень, реалізацію покарань, виправлення та ресоціалізацію осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Вона не лише виконує функцію ізоляції небезпечних правопорушників, але й виступає важливим соціальним інститутом, завданням якого є створення умов для повернення засуджених до повноцінного життя в суспільстві. Розвиток правової держави та зростаюча увага до прав людини зумовлюють необхідність перегляду традиційних каральних підходів і поступового впровадження більш збалансованих моделей кримінально-виконавчої політики. Порівняльний аналіз різних пенітенціарних систем у світі показує, що існують суттєві відмінності у підходах до виконання покарань. Одні моделі орієнтовані переважно на ресоціалізацію засуджених, акцентуючи увагу на освітніх, професійних і психологічних програмах, створенні умов для розвитку особистості, підтримці родинних зв'язків і підготовці до звільнення. Інші системи, навпаки, будуються на принципах посиленої ізоляції, суворого контролю та обмеження контактів із зовнішнім світом, надаючи перевагу забезпеченню безпеки суспільства навіть за рахунок гуманістичних цінностей.

Констатовано, що національна пенітенціарна система стикається з рядом об'єктивних і суб'єктивних проблем: перевантаженістю установ виконання покарань, застарілою матеріально-технічною базою, недостатнім кадровим забезпеченням, обмеженим доступом засуджених до освітніх, професійних і психологічних програм, низьким рівнем упровадження інноваційних підходів до ресоціалізації. Це зумовлює потребу у всебічному аналізі сучасних світових тенденцій та виробленні збалансованої моделі, яка поєднує безпекові функції із забезпеченням прав людини та реальними можливостями для зменшення рівня рецидивної злочинності.

Ключові слова: пенітенціарна система, психологічний профайлінг, девіантна поведінка, поведінкові індикатори ризику, емоційна напруга, психологічна діагностика, саморегуляція, психопрофілактика, моніторинг поведінки.

Pasko Olha Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Psychology and Pedagogy, Odesa State University of Internal Affairs, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-9555-1101>

Derevianko Viktoriia Dmytrivna 2nd-year part-time Master's student, Specialty 053 *Psychology*, Odesa State University of Internal Affairs, Odesa

APPLICATION OF PSYCHOLOGICAL ANALYSIS METHODS FOR PREDICTING DESTRUCTIVE BEHAVIOR UNDER CONDITIONS OF ISOLATION

Abstract. The penitentiary system is one of the key components of the criminal justice mechanism, intended to ensure the implementation of court decisions, the execution of sentences, and the correction and resocialization of individuals who have committed criminal offenses.

It not only performs the function of isolating dangerous offenders, but also serves as an important social institution which task is to create conditions for the reintegration of convicted persons into full-fledged social life. The development of a rule-of-law state and the growing attention to human rights necessitate a revision of traditional punitive approaches and the gradual introduction of more balanced models of penal policy.

A comparative analysis of different penitentiary systems around the world demonstrates significant variations in approaches to the execution of sentences. Some models focus primarily on the resocialization of convicted individuals, emphasizing educational, vocational, and psychological programs, creating conditions for personal development, maintaining family ties, and preparing individuals for release. Other systems, by contrast, are built on principles of intensified isolation, strict control, and limited contact with the outside world, prioritizing public safety even at the expense of humanistic values.

The national penitentiary system faces a number of objective and subjective challenges: overcrowded correctional facilities, outdated infrastructure, insufficient staffing, limited access of convicted individuals to educational, vocational, and psychological programs, and a low level of implementation of innovative resocialization approaches. These issues necessitate a comprehensive analysis of contemporary global trends and the development of a balanced model that combines security functions with the protection of human rights and real opportunities to reduce recidivism.

Keywords: penitentiary system, psychological profiling, deviant behavior, behavioral risk indicators, emotional tension, psychological diagnostics, self-regulation, psychoprophylaxis, behavior monitoring.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування пенітенціарної системи особливої ваги набуває питання виявлення осіб, схильних до втечі, агресивних дій або інших проявів девіантної поведінки. Система виконання покарань є середовищем підвищеної психологічної напруги, де кожна поведінкова реакція може мати критичні наслідки для безпеки персоналу та інших ув'язнених. Тому важливим завданням психологічного супроводу стає своєчасне розпізнавання потенційно небезпечних тенденцій у поведінці осіб, позбавлених волі, на основі глибокого аналізу їхніх емоційних, мотиваційних і когнітивних характеристик.

Психологічний профайлінг у пенітенціарному середовищі розглядається як комплексна технологія аналізу особистості, що поєднує спостереження, інтерв'ювання, аналіз невербальної поведінки, мікровиразів емоцій, вербальних патернів і особливостей прийняття рішень. Його головна мета – виявлення поведінкових індикаторів ризику, які можуть сигналізувати про підготовку до втечі, напад, суїцид чи інші порушення режиму. Такі індикатори можуть проявлятися у зміні звичного стилю комунікації, реакціях на контроль, рівні напруження, униканні контактів або навпаки – демонстративній активності, що маскує тривогу.

Важливим напрямом роботи психолога є створення системи постійного моніторингу поведінкової динаміки ув'язнених, що дозволяє своєчасно виявляти тенденції до деструктивної активності. У цьому контексті застосування психологічних інструментів – від структурованих інтерв'ю до психодіагностичних методик та аналізу невербальних проявів – забезпечує можливість формування індивідуальних профілів ризику. На основі таких профілів можна прогнозувати потенційні загрози та розробляти стратегії цілеспрямованого психокорекційного впливу.

Психологічна робота з особами, схильними до девіантної поведінки, передбачає поєднання діагностичного, профілактичного та реабілітаційного підходів. Її мета – не лише запобігання кризовим ситуаціям, а й поступова трансформація деструктивних установок, розвиток навичок саморегуляції, відповідальності та конструктивної соціальної взаємодії. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від здатності психолога виявляти приховані мотиви поведінки, розуміти механізми компенсації та захисту, а також створювати довірливий простір для внутрішніх змін особистості.

Отже, **актуальність дослідження полягає** у визначенні психологічних механізмів формування схильності до втечі, нападу та інших форм девіантної поведінки в умовах пенітенціарного середовища, а також у розробці інструментарію для їх своєчасного виявлення. Розуміння цих процесів відкриває

можливість створення ефективної системи профілактики ризикованої поведінки, спрямованої на підвищення рівня безпеки установ і психологічної стабільності осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі. Сучасні пенітенціарні системи стикаються зі складними завданнями забезпечення безпеки, управління поведінкою засуджених та зменшення ризику рецидиву. В умовах ізоляції підвищується ймовірність проявів деструктивної поведінки, агресії, конфліктів і психоемоційної дезадаптації засуджених, що створює необхідність застосування науково обґрунтованих методів психологічного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне осмислення феноменів агресії, девіантної та кримінальної поведінки засуджених досліджувалася багатьма українськими науковцями (І.Ф. Аршава, Г.О. Балан, О.М. Бандурка, І.Д. Бех, В. Бовсуновський, С.В. Волошина, М.П. Гуменюк, Т.І.Журавель, В.П.Казміренко, В.В.Клименко, О.М.Кочубейник, С.Я.Кондратюк, О.М. Костенко, М.М. Корнєв, О.О. Мороз, Е.Л. Носенко, І.М. Островська-Бугайчук, Г.М. Ржевський, І.П. Руценко, В.О. Серьогін, Г.І. Скок, Є.В. Сайко, О.Г.Ткаченко, В.В.Тулевський, Є.С.Хайнацький, С.О. Чебоненко, Є.О.Чуколова, С.С. Ященко та ін.) й зарубіжними науковцями (А. Bandura, М.Р. Gottfredson, Т.Hirschi, А.Buss, R.H.Berkowitz, L. Berkowitz, Н. Eysenck, S. Cohen, D.Farrington, S. Akers, E. Goffman, R. Agnew, R. Quayle, M. Felson, F.S. Zimbardo, R.J. Sampson, J.H. Laub, T. Moffitt, K. Dodge, J. Bowlby та ін.) – досліджували агресію, девіантну та кримінальну поведінку з різних наукових підходів. Вони вивчали механізми агресії, соціальні та психологічні фактори злочинності, розвиток девіацій, а також вплив середовища, сім'ї, виховання та групових процесів на формування правопорушної поведінки. Значна частина з них розробила класичні теорії кримінальної поведінки та моделі профілактики і корекції девіантності.

Також науковці здійснювали наукові розвідки із питань психологічного профайлінгу (О.О. Реан, Н.Я. Долинська, І.В. Ковальчук та ін.), оцінки ризиків та рецидиву (О.В. Крук, О.О. Колб, В.В. Синьов, С.М. Чернявський, В.Д. Шакур та ін.), пенітенціарної психології (О.Ф. Бондаренко, В.В. Синьов, О.І. Цимбалюк, Н.Я. Долинська, Г.В. Юрчишин, А.М. Яковлева та ін.)

Мета статті полягає у аналізі методів психологічного дослідження прогнозування деструктивної поведінки в умовах ізоляції.

Виклад основного матеріалу. Проблематика девіантної поведінки у місцях позбавлення волі залишається однією з найбільш складних і водночас критично важливих для безпеки, стабільності та ефективності функціонування пенітенціарної системи. Попри вдосконалення правових механізмів, поліпшення умов утримання й упровадження програм ресоціалізації, проблема насильства, агресії, саморуйнівних дій і втеч не втрачає своєї актуальності. За цими явищами стоїть не лише соціальний або кримінальний чинник, а передусім психологічний – особливості сприйняття, мислення, емоційної регуляції та внутрішніх конфліктів осіб, що перебувають у стані обмеження свободи. Тому психологічна

наука сьогодні виступає одним із провідних інструментів прогнозування, профілактики та запобігання девіантній поведінці у пенітенціарних установах. Особливе місце серед таких інструментів посідає профайлінг – система психологічних методів, спрямована на виявлення закономірностей поведінки, схильностей і потенційних ризиків.

Історія виникнення психологічного профілювання як методу розпочинається із середини ХХ століття. Основоположником його вважають нью-йоркського психіатра Д.А. Брассела, якого 1956 року залучила поліція США до розслідування серії злочинів, він уперше створив психологічний профіль реального злочинця – Джоша (Жоржа) Метескі [1, с. 95]. Після цього метод психологічного профілювання став надзвичайно популярним.

Так, А.М. Лазаренко та М.І. Максименко доводять, що кримінологічний профайлінг – це комплексна методика аналізу не тільки особливостей особистості злочинця, але й злочинної діяльності індивіда, поведінкових патернів та соціально-психологічних факторів, які можуть впливати на рішення вчиняти злочин [2, с. 78]

Психологічний профайлінг у контексті пенітенціарної системи – це методика побудови індивідуального психологічного портрета засудженого з метою прогнозування його поведінкових реакцій у стресових або конфліктних ситуаціях. Йдеться не лише про визначення потенційної схильності до агресії, маніпуляцій чи втеч, а й про глибше розуміння того, як особистість реагує на тиск, ізоляцію, фрустрацію та втрату контролю. Такий аналіз базується на інтеграції знань із когнітивної, поведінкової, психодинамічної, соціальної та кримінальної психології.

Згодні із думкою Ю. Кулик, що одним із ключових теоретичних підґрунтів профайлінгу є когнітивно-поведінкова теорія А. Бека, яка пояснює, що підвищена вразливість до депресії пояснюється існуванням у людини стійких негативних внутрішніх схем – глибинних переконань, що сформувалися під впливом ранніх несприятливих подій або психологічних травм. Коли такі схеми «вмикаються», людина починає трактувати автоматичні негативні думки як об'єктивну реальність. Це запускає характерний для депресії комплекс проявів: емоційних, когнітивних, мотиваційних і поведінкових – зниження настрою, втрата здатності відчувати радість, байдужість, виснаження, труднощі з концентрацією та пам'яттю, порушення сну й апетиту, схильність до пасивності та зниження активності [3, с. 140]. Такі спотворені способи мислення можуть формувати неадекватні поведінкові реакції – від уникнення до імпульсивної агресії, що підвищує ризики небезпечних рішень чи дій. Тому для психолога-профайлера важливо своєчасно розпізнати ці когнітивні патерни, аби прогнозувати можливу деструктивну поведінку та запобігти її розвитку.

Із психічними відхиленнями особистості (розумові дефекти, психопатія, неврівноваженість тощо) девіантну поведінку пов'язував З. Фройд, відомий психолог, який досліджував причини виникнення девіантної поведінки.

Вивчаючи психічні механізми неврозів, учений дійшов висновку, що в їх основі лежать несвідомі переживання, які носять травмувальний характер.

З. Фройд вважав, що девіантна поведінка зумовлює конфлікт між такими рівнями психіки, як свідомість і стихійний несвідомий потяг [4, с. 49].

Пенітенціарне середовище стає своєрідним «психологічним котлом», де ці конфлікти загострюються: втрата статусу, фізична обмеженість і страх перед покаранням активують витіснені імпульси. Агресія, яка не має виходу, трансформується у вибухові реакції або спрямовується проти себе у формі аутоагресії. У межах профайлінгу такі механізми можна виявити через аналіз невербальної поведінки, спонтанних висловлювань, повторюваних тем у розмові, а також через спостереження за міжособистісними взаємодіями.

Так, В. Бовсуновський у науковій публікації вказує, що соціально-психологічні теорії, зокрема теорія соціального навчання О. Бандури (1977) визначає самоефективність як явище, котре виникає з різних джерел інформації, яка передається через особистий або вікарний досвід. Люди отримують інформацію, оперують нею, встановлюють причинно-наслідковий зв'язок завдяки особистому або спостережуваному досвіду [5, с. 93]. У місцях позбавлення волі діє особлива субкультура, у якій девіантні патерни, такі як агресія, маніпуляція чи уникнення відповідальності, набувають статусу соціально прийнятних або навіть престижних. Засуджений, спостерігаючи за поведінкою «авторитетів», засвоює їхні стратегії як ефективні способи адаптації. Таким чином, навіть ті, хто спочатку не мав схильності до агресії чи втеч, можуть почати демонструвати ризикову поведінку, наслідуючи домінуючі моделі. Психологічний профайлінг у цьому випадку повинен враховувати не лише індивідуальні, а й групові чинники, розкриваючи динаміку впливу субкультурних норм на поведінку.

Так, І.Ф. Аршава та Е.Л. Носенко констатують, що у програмі дослідження особистісних рис, яку розробив Г. Айзенк, центральне місце посідало емпіричне вивчення так званих опосередкованих результатів поведінки – перевірка проявів рис у реальних життєвих ситуаціях та простеження їх зв'язку з психічним здоров'ям, навчальними й професійними успіхами, соціальними взаємодіями. Хоча його гіпотеза щодо біологічної зумовленості рис і надалі залишається предметом дискусій, сучасні дослідження загалом підтримують важливість нейробіологічних механізмів у формуванні стабільних особистісних проявів. Наприклад, тривожність може бути пов'язана з підвищеною чутливістю системи покарання (за теорією Д. Грея, 1991) або з легким доступом до кодів, що репрезентують загрозу.

У цьому контексті Г. Айзенк підкреслював, що риса не визначає поведінку прямо, а впливає на спосіб опрацювання інформації, який і формує характерні реакції [6, с. 12].

Ця позиція має значну цінність для профайлінгу, особливо у сфері оцінки ризиків. Теорія Айзенка виділяє три ключові виміри – екстраверсію, нейротизм і

психотизм, причому саме психотизм пов'язується зі схильністю до імпульсивності, жорстокості, емоційної холодності та дефіциту емпатії. Особи з високим рівнем цього показника часто сприймають контроль або обмеження як загрозу власній автономії та реагують агресією чи бунтом.

Також Г.М. Ржевський та Г.О. Балан зазначають, що згідно з концепцією М. Шайєра та Ч. Карвера, оптимізм розуміють як стійке очікування позитивного розвитку подій у важливих сферах життя, навіть коли людина стикається з труднощами. Такий спосіб мислення активізує внутрішні ресурси, підтримує наполегливість і сприяє тому, що індивід продовжує рухатися до мети попри перешкоди. На противагу цьому, песимізм ґрунтується на переконанні, що події, швидше за все, розгортатимуться несприятливо. Песимістично налаштовані люди частіше очікують негативних наслідків, тоді як оптимісти припускають, що ситуація, ймовірно, вирішиться на їхню користь [7, с. 90].

Такі відмінності у світогляді мають практичне значення для профайлінгу, адже рівень оптимізму чи песимізму впливає на поведінкові реакції в умовах стресу. Оптимістична орієнтація знижує ймовірність імпульсивних або деструктивних дій, тоді як глибока песимістичність може підвищувати ризик тривожних, унікальних чи агресивних реакцій.

У науковій роботі А. Юріної та А. Кернаса зазначено, що Дж. Доллард припускав, що фрустрація та агресія є нерозривно взаємопов'язаними явищами: фрустрація завжди провокує агресію й агресія обов'язково є наслідком фрустрації. Він також зазначав явище стримування агресії, внаслідок якого відкриті агресивні реакції зазнають змін у часі й формі, наприклад, відбувається заміщення або проявляється аутоагресія [8, с. 130]. Пенітенціарне середовище саме по собі є хронічно фруструючим: будь-яке порушення особистісних кордонів, зневага з боку адміністрації або несправедливий розподіл ресурсів провокують почуття безсилля, яке шукає виходу. У таких умовах навіть незначна подія може стати тригером для нападу чи втечі.

Звернімо увагу, що І.П. Рущенко описує, що теорія аномії Р. Мертона (1938) [9, с. 62-63] підкреслює, що девіантна поведінка виникає тоді, коли існує розрив між соціально схваленими цілями та доступними засобами їх досягнення. Для засудженого цей розрив є максимальним: суспільство вимагає дотримання норм, але позбавляє легітимних шляхів реалізації потреби у гідності, владі чи самоствердженні. Втеча або агресія, у такому разі, стають символічними способами відновлення контролю над власним життям. З позицій гуманістичної психології К. Роджерса та А. Маслоу, поведінкові відхилення можна розглядати як спробу самореалізації в умовах, де базові потреби – у безпеці, повазі, любові – залишаються незадоволеними. Засуджений, який відчуває себе приниженим або знеособленим, прагне відновити почуття власної цінності, навіть якщо для цього обирає деструктивні засоби. Профайлінг у цьому контексті допомагає не лише виявити ризики, а й створити умови для позитивної самореалізації через психологічну підтримку, навчання, арт-терапію чи програми ресоціалізації.

Розвиток психологічного профайлінгу в пенітенціарній системі стає одним із ключових напрямів підвищення безпеки та ефективного управління поведінкою засуджених. Багатофакторна природа девіантних дій – агресії, втеч, маніпулятивної поведінки чи аутоагресії – пояснюється поєднанням внутрішніх психологічних особливостей, впливом субкультурних норм, хронічною фрустрацією та умовами ізоляції. У такому контексті профайлінг виконує роль інструмента не лише для опису актуального емоційного стану людини, а й для прогнозування поведінкових ризиків. Саме тому його застосування суттєво посилює систему раннього попередження небезпеки та дозволяє своєчасно втручатися у проблемні ситуації.

Практичне застосування профайлінгу на основі зазначених теоретичних моделей дозволяє формувати індивідуальні профілі ризику, аналізувати емоційну стабільність та когнітивні патерни, відслідковувати ранні зміни в поведінці та своєчасно реагувати на них. Важливою частиною цієї роботи є регулярне спостереження за емоційними флуктуаціями, зміною соціальних контактів, втратою мотивації або проявами песимістичних установок, що можуть свідчити про наближення критичного стану. Профайлер у таких умовах має враховувати як внутрішні психологічні характеристики особи, так і зовнішні фактори середовища, що впливають на її емоційну та поведінкову регуляцію.

Висновки. Застосування методів психологічного аналізу для прогнозування деструктивної поведінки в умовах ізоляції є одним із ключових інструментів забезпечення безпеки та ефективної ресоціалізації засуджених. Поєднання психодіагностичних методик, поведінкового моніторингу, аналізу ризиків та міждисциплінарного підходу дає можливість своєчасно виявляти прояви агресії, суїцидальної поведінки, конфліктності, дезадаптації чи радикалізації.

Отже, в умовах ізоляції, де психічне напруження, фрустрація та соціальна депривація підсилюють внутрішні конфлікти особистості, психологічний аналіз стає засобом раннього попередження кризових станів. Його застосування дозволяє не лише прогнозувати небажані поведінкові реакції, а й формувати адресні програми корекції, що покращують емоційну стабільність засуджених, знижують рівень насильства всередині установи та сприяють поступовому відновленню соціальних навичок.

Узагальнення теоретичних положень і практичних спостережень приводить до висновку, що психологічний профайлінг є потужним інструментом управління поведінкою у пенітенціарному просторі. Його ефективність ґрунтується на здатності інтегрувати різні психологічні концепції, виявляти приховані чинники небезпеки та розуміти динаміку розвитку девіантної поведінки. Систематичне застосування профайлінгу сприяє створенню безпечнішого середовища, підвищенню ефективності ресоціалізації та зміцненню психологічної стабільності засуджених. Завдяки ранньому виявленню ризиків, комплексному аналізу емоційних і когнітивних процесів та професійному

моніторингу поведінкових змін пенітенціарна система отримує можливість не лише реагувати на небезпечні ситуації, а й попереджати їх, забезпечуючи більш ефективне управління та підтримку осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі. Потребує подальшої розробки дослідження у науковій та практичній сферах саме розширення застосування профайлінгу, що сприятиме не лише підвищенню безпеки персоналу та засуджених, а й оптимізації процесів адаптації та ресоціалізації, зменшенню рівня насильства, агресії та рецидиву.

Література:

1. Гаман І. Сучасний стан наукових розвідок психологічного портретування (профайлінгу) як психодіагностичного інструментарію. *Юридична психологія*. 2023. № 1. С. 93-100. URL: <https://elar.navy.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fd664add-b671-42da-ad1a-b8c908e99c91/content>
2. Хайнацький Є.С. Роль кримінологічного профайлінга запобігання кримінальним правопорушенням в установах виконання покарань України. *Правова позиція* (правонаступник наукового журналу «Вісник Академії митної служби України. Серія: «Право»). № 3 (48). 2025р. С.98. URL: https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2025/3/3_2025.pdf
3. Кулик Ю. Негативні автоматичні думки в осіб із проявами депресії під час воєнного стану. *Особистість в екстремальних умовах: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції* (24 травня 2024 р., м. Львів). Львів, 2024. 244 с. URL: <https://surl.lt/ylibvu>
4. Островська-Бугайчук І. М. Причини формування девіантної поведінки підлітків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. № 2. С. 48-52. URL: <https://surl.li/prwscq>
5. Бовсуновський В. Теоретичний аналіз категорії «самоєфективність» у сучасній психологічній науці. *Журнал соціальної та практичної психології*. 2024. № 3. С. 92-99. URL: <https://journals.univ.zhitomir.ua/index.php/psy/issue/view/9/9>
6. Аршава І.Ф., Носенко Е.Л. Психологія особистості : підручник для студентів закладів вищої освіти. Дніпро: ЛІРА, 2024. 500 с.
7. Ржевський Г.М., Балан Г.О. Теоретико-емпіричне дослідження оптимізму серед студентської молоді. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги* : Всеукраїнська науково-практична конференція (30 травня 2017 р.): К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 488 с.
8. Юріна, А., & Кернас, А. Ретроспективний аналіз фрустраційної теорії агресії в контексті війни в Україні. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2024. № 29. Р. 129-131. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2255>
9. Рущенко І.П. Р 88 Соціологія злочинності: монографія. Харків: Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. 370 с. URL: https://www.ostrovok.lg.ua/sites/default/files/sociology_of_crime.pdf

References:

1. Haman I. (2023). Suchasnyi stan naukovykh rozvidok psykhologichnoho portretuvannia (profailinhu) yak psykhodiahnostychnoho instrumentariiu [The current state of scientific research on psychological profiling as psychodiagnostic tools]. *Iurydychna psykhologhiia – Juridical Psychology*, 1, 93-100. <https://elar.navy.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fd664add-b671-42da-ad1a-b8c908e99c91/content> [In Ukrainian].
2. Khainatskyi, Ye.S. (2025). Rol kryminologichnoho profailinhu zapobihannia kryminalnym pravoporushenniam v ustanovakh vykonannia pokaran Ukrainy [The role of criminological profiling

in preventing criminal offenses in Ukrainian penal institutions]. *Pravova pozytsiia – Law Position*, 3, 98. https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2025/3/3_2025.pdf [In Ukrainian],

3. Kulyk, Yu. (2024). Nehatyvni avtomatychni dumky v osib iz proiavamy depresii pid chas voiennoho stanu [Negative automatic thoughts in individuals with symptoms of depression during martial law]. *Osobystist v ekstremalnykh umovakh: Proceedings of the XI All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*, Lviv, May 24, 2024 (p. 244). <https://surl.lt/ylibvu> [In Ukrainian].

4. Ostrovska-Buhaichuk, I.M. (2015). Prychyny formuvannia deviantnoi povedinky pidlitkiv [Causes of deviant behavior formation in adolescents]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 2, 48-52. <https://surl.li/prwcqd> [In Ukrainian].

5. Bovsunovskyi, V. (2024). Teoretychnyi analiz katehorii “samoefektyvnist” u suchasni psykhologichnii nauksi [Theoretical analysis of the category “self-efficacy” in modern psychological science]. *Zhurnal sotsialnoi ta praktychnoi psykhologii – Journal of social and practical psychology*, 3. <https://journals.univ.zhitomir.ua/index.php/psy/issue/view/9/9> [In Ukrainian].

6. Arshava, I.F., & Nosenko, E.L. (2024). *Psykhologhiia osobystosti: Pidruchnyk dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity* [Personality psychology: A textbook for higher education students]. LIRA. <http://www.dgu.com.ua/bitstream/123456789/1723/1/%d0%9f%d1%81%d0%b8%d1%85%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%8f%20%d0%be%d1%81%d0%be%d0%b1%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d1%81%d1%82%d1%96.pdf> [In Ukrainian].

7. Rzhhevskiy, H.M., & Balan, H.O. (2017). Teoretyko-empyrychne doslidzhennia optymizmu sered studentskoi molodi [Theoretical and empirical research on optimism among student youth]. *Suchasni treninhovi tekhnologii dlia rozvytku osobystosti: Eko-treninhy: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*, May 30, 2017 (p. 488). <https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf#page=84> [In Ukrainian].

8. Yurina, A., & Kernas, A. (2024). Retrospektyvnyi analiz frustratsiinoi teorii ahresii v konteksti viiny v Ukraini [A retrospective analysis of frustration — aggression theory in the context of the war in Ukraine]. *Collection of Scientific Papers “SCIENTIA”*, 129-131. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2255> [In Ukrainian].

9. Rushchenko, I.P. (2001). *Sotsiologhiia zlochynnosti: Monohrafiia* [Sociology of crime: A monograph]. Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav. https://www.ostrovok.lg.ua/sites/default/files/sociology_of_crime.pdf [In Ukrainian].